

Nr 145.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan; given Stockholms slott den 11 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Allan Vougt.

Sammanfattning.

Riksdagen har genom skilda beslut bemyndigat Kungl. Maj:t att i viss utsträckning avgöra frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan.

I den föreliggande propositionen underställas riksdagens prövning dels fråga om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i viss utsträckning jämväl under budgetåret 1949/50 medgiva befrielse från ersättningskyldighet till kronan, dels ock sex ärenden om avstående av fordringsrätt vilka icke täckas av de av riksdagen lämnade bemyndigandena.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 11 mars 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, vissa frågor om befrielse från ersättningsskyldighet och anför härutinnan.

Riksdagen har i skrivelse 1946: 565 bemyndigat Kungl. Maj:t att i enlighet med vissa närmare angivna riktlinjer pröva frågor om befrielse från skyldighet att återbetala löne- och pensionsbelopp som felaktigt utbetalats i strid mot under riksdagens medverkan tillkomna bestämmelser. I överensstämmelse med riksdagens uttalande i nämnda skrivelse, att redogörelse borde lämnas riksdagen över av Kungl. Maj:t meddelade beslut om befrielse från återbetalningsskyldighet varom här vore fråga, kommer att i annat sammanhang till vederbörligt utskott överlämnas en förteckning över samtliga av Kungl. Maj:t under år 1948 i detta avseende meddelade beslut. Vidare har riksdagen i skrivelse 1948: 79 lämnat Kungl. Maj:t bemyndigande att under budgetåret 1948/49 avgöra dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörande krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger 5 000 kronor. Jag framlägger här under punkt 1 förslag om att detta bemyndigande utsträcker till att avse jämväl budgetåret 1949/50 med bibehållande av den hittills gällande gränsdragningen.

Härjämte underställer jag under punkterna 2—7 riksdagens prövning sex ärenden om avstående av fordringsrätt vilka icke täckas av de av riksdagen lämnade bemyndigandena.

1.

Vid anmälan av propositionen 1948: 46 (punkt 1 av utdraget av protokollet över försvarsärenden för den 23 januari 1948) lämnade jag en närmare redogörelse för hur frågan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att i viss utsträckning avgöra ärenden om befrielse från ersättningsskyldighet dittills bedömts av riksdagen och hemställde samtidigt att bemyndigande av enahanda slag som riksdagen tidigare i detta avseende lämnat måtte utverkas även för budgetåret 1948/49. I anledning av denna hemställan lämnade riksdagen i skrivelse

1948: 79 Kungl. Maj:t det begärda bemyndigandet jämväl för budgetåret 1948/49.

Med stöd av detta och tidigare erhållet bemyndigande har Kungl. Maj:t under tiden den 1 januari—den 31 december 1948 medgivit befrielse från ersättningsskyldighet på sätt framgår av en förteckning, vilken torde få såsom *bilaga* fogas vid detta protokoll (motsvarande förteckningar över de tidigare, med stöd av riksdagens bemyndigande, avgjorda ärendena återfinnas såsom bilagor till propositionerna 1946: 82, 1947: 56 samt 1948: 46). Vid dessa ärendens behandling har beaktats vad riksdagen framhållit i skrivelse 1945: 55. Ehuru här avsedda ärenden numera icke uppgå till samma betydande antal som under åren närmast efter beredskapstidens slut, synas dock såväl ärendenas art som deras antal motivera det förenklade handläggningssätt, som vinnes om dessa frågor i viss utsträckning kunna avgöras av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill bör enahanda bemyndigande utverkas även för budgetåret 1949/50.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1949/50 avgöra dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörande krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger 5 000 kronor.

2.

Genom försvarets civilförvaltnings två särskilda resolutioner den 26 november 1947 på av dess revision gjorda anmärkningar mot krigsflygskolans räkenskaper för månaderna juli 1944—november 1945 förpliktades kaptenen *L. Berg* och löjtnanten *U. Palm* att till civilförvaltningens kassa inbetala till personal i flygvapnets reserv felaktigt utbetalade flyglärartillägg, Berg 5 560 kronor 20 öre och Palm 811 kronor 48 öre eller tillhoppa 6 371 kronor 68 öre, dock med dem öppen lämnad rätt att hos vederbörande söka sitt åter efter befogenhet.

De närmare omständigheterna voro följande.

Vid krigsflygskolan hade under tiden juli 1944—november 1945 till samtlig flygläraryrpersonal utbetalats flyglärartillägg beräknat för tiden juli 1944—juni 1945 i form av arvode efter 45 kronor per månad jämte dyrtidstillägg samt för tiden juli—november 1945 efter 50 kronor per månad. Enligt förteckning å arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän, fastställd av Kungl. Maj:t den 2 juni 1944 att gälla för budgetåret 1944/45, samt kungl. brevet den 24 november 1944 angående disposition av de i nämnda förteckning upptagna posterna var emellertid arvode som andre flyglärare vid aspirant- och flygreservskolorna avsett att utgå allenast till ordinarie tjänste-

män. Vidare utgjorde flyglärartillägg enligt 27 § 1 mom. militära avlöningsreglementet (SFS nr 275/39) i dess lydelse enligt kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 448) om ändring i vissa delar av sagda reglemente icke sådan förmån, som utgick till personal, underkastad bestämmelserna i reservbefälskungörelsen för flygvapnet den 19 november 1943 (nr 817). Under sagda tid hade till ett antal officerare i flygvapnets reserv och värnpliktiga (kadetter) vilka tjänstgjort såsom flyglärare felaktigt utbetalats tillhopa 6 371 kronor 68 öre. För anordningsbesluten voro Berg och Palm ansvariga, Berg med sammanlagt 5 560 kronor 20 öre, Palm med 811 kronor 48 öre, dock med dem öppen lämnad rätt att söka sitt åter efter befogenhet.

I en den 27 januari 1948 dagtecknad skrift ha Berg och Palm hemställt om befrielse från ifrågavarande återbetalningsskyldighet. De ha därvid anfört, att utbetalningarna skett i god tro med tanke på arvodets karaktär, varvid de förbisett, att författningstextens formulering endast inrymde ordinarie personal.

Chefen för flygvapnet har i ett den 3 februari 1948 avgivet yttrande tillstyrkt framställningen under hänvisning till att i 1948 års statsverksproposition tillstyrkts framställning från honom den 27 februari 1946 att åt reservpersonal och värnpliktiga måtte få utgå flyglärartillägg retroaktivt från den 1 juli 1945 och att det måtte få bero vid de felaktiga utbetalningar av flygläraryrvoden till sådan personal som dessförinnan ägt rum.

Försvarets civilförvaltning har i utlåtande den 4 augusti 1948 anfört i huvudsak följande.

Beträffande i målet omhandlade värnpliktiga (kadetter) torde, på grund av innehållet i kungl. brevet den 30 juni 1948 angående flyglärartillägg m. m. till värnpliktiga, ansökningen i detta avseende icke erfordra vidare åtgärd.

Vidkommande övrig omhandlad, flygvapnets reserv tillhörande personal vill civilförvaltningen erinra, att riksdagen i förevarande fråga genom skrivelse nr 4 den 22 juni 1948 meddelat beslut i överensstämmelse med statsutskottets förslag enligt dess utlåtande nr 4 därom att jämväl reservpersonal skulle komma i åtnjutande av flyglärartillägg enligt samma grunder som aktiv personal. Med hänsyn till att Kungl. Maj:t enligt förberörda nådiga brev, bland annat, låtit bero vid före den 1 juli 1945 gjorda utbetalningar av arvoden, motsvarande flyglärartillägg för värnpliktiga, tillstyrkes ansökningen i vad den samma avser ifrågavarande reservpersonal.

Kammarrätten har i utlåtande den 14 oktober 1948 anslutit sig till vad civilförvaltningen i ärendet anfört.

Departementschefen. Av Bergs och Palms framställning framgår, att deras beslut om utgivande av flyglärartillägg till ifrågavarande personalkategorier grunda sig på en feltolkning av de vid tiden för utbetalningarna gällande bestämmelserna. Såsom civilförvaltningen anfört har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1948 låtit bero vid före den 1 juli 1945 gjorda utbetalningar av arvoden, motsvarande flyglärartillägg till värnpliktiga. Riksdagen har genom skrivelse den 22 juni 1948 meddelat beslut, att jämväl reservpersonal skulle komma i åtnjutande av flyglärartillägg enligt samma grunder som aktiv personal. I enlighet därmed finner jag i likhet med civilförvaltningen och kam-

marrätten, att Berg och Palm böra befrias från dem i förevarande hänseende ålagd återbetalningsskyldighet. Vid sådant förhållande torde kronan icke heller böra göra sin regressrätt gällande mot dem som felaktigt uppburit flyglärartilläggen i fråga.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

a) att kaptenen L. Berg och löjtnanten U. Palm befrias från dem jämlikt försvarets civilförvaltnings två särskilda resolutioner den 26 november 1947 åvilande återbetalningsskyldighet för felaktigt utbetalta flyglärartillägg samt

b) att vid ifrågavarande felaktiga utbetalningar jämväl i övrigt må bero.

3.

Under beredskapstjänstgöring vid ett fältförband inom Morjärvs försvarsområde förde värnpliktige nr 541—66—34 *Curt Henry Lander* natten mellan den 11 och 12 juli 1942 en kronan tillhörig lastbil på allmänna landsvägen Övertorneå—Korpilombolo. Därvid lämnade bilen vägen och törnade mot ett träd med påföljd bl. a. att bilen skadades. Lander, som icke hade körkort och icke erhållit körorder, dömdes, förutom till disciplinstraff, att erlagga ersättning till kronan med sammanlagt 5 264 kronor 96 öre jämte ränta.

De närmare omständigheterna voro följande.

Vid det fältförband Lander tillhörde hade på kvällen den 11 juli 1942 i förläggningens matsal varit anordnad dans vilken Lander bevistat. Lander, som tjänstgjorde såsom kock vid förbandet, hade efter dansens slut vid 1-tiden på natten på förläggningens parkeringsplats startat en koklastbil, vilken nyttjades av förläggningens köket, för att hämta kokkärl från matsalen till förläggningens köket där dessa skulle användas påföljande morgon. Han hade icke körorder eller tillstånd av kompanibefälet att begagna fordonet för ändamålet och innehade icke heller körkort. Vid förhör om olyckan sade han sig vara av den uppfattningen, att för hämtning av kokkärlen från matsalen till förläggningens köket, varvid körningen skedde inom förläggningen, icke erfordrades körorder. Han hade vid ett tidigare tillfälle fört samma fordon utan körorder inom förläggningens område. När Lander före olyckstillfället var sysselsatt med att starta bilen befunno sig värnpliktiga Wiklander, Brännström och Bergkvist i närheten och dessa medföljde bilen. Under färden till matsalen kom Lander på tanken att köra allmänna landsvägen mot Korpilombolo för att hinna fatt och skjutsa några flickor som deltagit i dansen. Sedan han kört en sträcka av ungefär 6 kilometer från förläggningen, vände han för att färdas åter till förläggningen och hämta kokkärlen. På återvägen, då bilen enligt Landers uppgift hade ungefär 40 kilometers hastighet, kom bilen efter en kurva i sladdning och lämnade vägen, varvid den körde mot ett träd och ramponerades svårt. Härvid skadades Lander, som bl. a. erhöll hjärnskakning, och två av de medföljande värnpliktiga som dock endast erhöilo lättare skador. Såväl Lander som hans kamrater förnekade på det bestämdaste, att de kvällen före olyckan förtärt spritdrycker.

Med anledning av det inträffade fördes vid fältkrigsrätten vid Morjärvs försvarsområdesstab ansvars- och skadeståndstalan mot såväl Lander som

Wiklander, Brännström och Bergkvist. Genom utslag den 28 september 1942 dömdes krigsrätten envar av Lander, Wiklander, Brännström och Bergkvist för olovligt nyttjande av krigsmakten tillhörig egendom till disciplinstraff av vaktarrest, Lander i tolv dagar samt envar av de övriga i fyra dagar. Lander, som ansågs ensam ansvarig för de uppkomna skadorna, dömdes därjämte att ersätta kronan med 3 644 kronor 96 öre i reparationskostnader för bilen och 1 620 kronor i stilleståndsersättning eller sammanlagt 5 264 kronor 96 öre jämte ränta.

Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en den 14 april 1948 dagtecknad skrift har Lander hos Kungl. Maj:t anhållit om befrielse från betalningsskyldighet eller i vart fall väsentlig nedsättning av denna. Som skäl härför har Lander anfört, att han, som är gift och har två barn, saknar betalningsförmåga. Utöver sin arbetsinkomst om 180 kronor var fjortonde dag har han uppgivit sig icke äga andra tillgångar än nötdorftigt lösöre. Han har därjämte sagt sig häfta i skuld för oguldna skatter.

Försvarets civilförvaltning, som i ärendet införskaffat utredning rörande Landers ekonomiska förhållanden jämte yttrande från försvarsområdesbefälhavaren för Kalix försvarsområde, samt *arméförvaltningen* (tygavdelningen) ha i utlåtande den 21 september 1948 anfört i huvudsak följande.

Av utredningen rörande Landers ekonomiska förhållanden framgår bl. a. att Lander, som är gift och har två minderåriga barn, under år 1947 haft en arbetsinkomst av omkring 4 500 kronor samt att han för närvarande har en dagsinkomst av 16 kronor. Landers skulder uppgå till 1 200 kronor, varjämte han resterar för utskylder med ett belopp av 253 kronor.

Ehuru Lander gjort sig skyldig till en mycket allvarlig förseelse, vilja civilförvaltningen och arméförvaltningen, med hänsyn till Landers svaga ekonomiska ställning, icke motsätta sig att en väsentlig nedsättning av ersättningsbeloppet beredes honom, förslagsvis till 100 kronor, under villkor dock, att nämnda belopp skall vara inbetalt före viss av Kungl. Maj:t fastställd tidpunkt.

Statskontoret har i utlåtande den 16 oktober 1948 anslutit sig till vad försvarets civilförvaltning och arméförvaltningen i ärendet anfört och hemställt.

Departementschefen. I likhet med de hörda myndigheterna finner jag, att Lander gjort sig skyldig till en så allvarlig förseelse, att fullständig befrielse från ersättningsskyldigheten icke bör ifrågakomma. Med hänsyn till Landers svaga ekonomi finner jag mig emellertid liksom myndigheterna böra föreslå, att ersättningsskyldigheten nedsättes till 100 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om tid för inbetalning av beloppet.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Curt Henry Lander må, därest han inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes till försvarets civilförvaltning inbetalar ett be-

lopp av 100 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan på grund av utslag den 28 september 1942 av fältkrigsrätten vid Morjärvs försvarsområdesstab.

4.

Genom två särskilda utslag av kammarrätten den 11 september 1946 på besvär av värnpliktige fänriken 328—26—40 *Olle Walther* över försvarets civilförvaltnings resolutioner den 1 november 1944 och den 10 januari 1945 förpliktades Walther att till civilförvaltningens kassa inbetala tillhopa 5 175 kronor 72 öre avscende till personal vid bevakningschefens i Norrköping stab felaktigt utbetald kontant ersättning för krigsportion, dock med honom öppen lämnad rätt att hos vederbörande söka sitt åter efter befogenhet.

De närmare omständigheterna voro följande.

Till personal vid bevakningschefens i Norrköping stab, vilken enligt gällande bestämmelser ägt rätt att av kronan erhålla krigsportion men som ej begagnat sig av kvarterförplägnad anordnad av kronan å hushållsskolan *Margareta* i Norrköping, hade under tiden juni 1942—juni 1943 och augusti 1943—mars 1944 samt under maj månad 1944 utbetalats kontant ersättning för krigsportion. Ifrågavarande ersättning hade utgått med 3 kronor 50 öre per person och dag eller med samma belopp som enligt överenskommelse mellan kronan och hushållsskolan skulle utgå för kvarterförplägnad. Vid underhandsförfrågan hos en befattningshavare inom dåvarande marinförvaltningens sjörevision hade stöd erhållits för förfaringssättet. Enligt marinförvaltningens föreskrifter den 17 maj 1940 rörande förplägnad vid mobilisering m. m. och marinförvaltningens cirkulärskrivelse den 9 september 1942 angående kontant ersättning för utbekommen krigsportion och krigsskeppsportion m. m. ägde emellertid personal, som i stället för anordnad kvarterförplägnad ansåges böra medgivnas att själv sörja för sin förplägnad, erhålla kontanterättning för krigsportion med allenast en krona 70 öre för dag för tiden den 1 februari—den 30 september 1942 och med en krona 90 öre för dag för tiden från och med den 1 oktober 1942 tills vidare. På grund därav hade till ifrågavarande personal för här avsedd tid för mycket utbetalats tillhopa 5 175 kronor 72 öre. För ifrågavarande utbetalningar, vilka till sammanlagt 1 027 kronor 20 öre gällde Walther personligen, var Walther såsom intendent ansvarig.

I en i mars 1947 avgiven skrivelse har Walther anhållit om befrielse från honom genom kammarrättens ifrågavarande utslag ålagd betalningsskyldighet. Som skäl härför har han anfört, att han icke lyckats erhålla sitt åter från vederbörande samt att han icke har möjlighet att ersätta kronan ens det belopp som ankommer på honom personligen, enär härvid skulle riskeras att hans och hans familjs ekonomi bleve helt undergrävd.

Försvarets civilförvaltning, som den 14 april 1948 avgivit yttrande i ärendet, har införskaffat uppgift angående Walthers ekonomiska ställning. Av uppgiften framgår, att Walther, som är gift och har ett barn, är försäljningschef med en månadslön av 500 kronor samt saknar förmögenhet och har en skuld på 1 400 kronor. I sitt yttrande har civilförvaltningen i anslutning till Kungl. Maj:ts tidigare beslut i ärenden av principiellt likartad innebörd, bl. a. den 6 februari 1948 avscende besvär till regeringsrätten av kaptenen *Einar Berggren*, till-

styrkt bifall till förevarande ansökan. Med hänsyn till det ifrågakomna beloppets storlek har ärendet synts civilförvaltningen vara av natur att böra underställas riksdagens prövning.

Kammarrätten har i utlåtande den 29 september 1948 anfört, att kammarrätten ej har något att erinra mot att Walther befrias från skyldigheten att återbetala 1 027 kronor 20 öre, utgörande å honom personligen belöpande del av ifrågavarande ersättningsbelopp. I övrigt finner sig kammarrätten icke kunna tillstyrka bifall till ansökningen.

Departementschefen. Walther har uppenbarligen vid utbetalningen av de felaktiga ersättningsbeloppen ansett, att han förfarit riktigt. Han synes även ha erhållit stöd för denna uppfattning från en revisionstjänsteman inom marinförvaltningen. Kungl. Maj:t har tidigare i principiellt likartade ersättningsärenden medgivit befrielse. På grund av Walthers relativt svaga ekonomiska ställning och då han icke synes kunna erhålla sitt åter från dem som uppburit de felaktiga ersättningsbeloppen, finner jag mig i likhet med civilförvaltningen böra tillstyrka, att Walther befrias från hela den ifrågavarande återbetalningsskyldigheten. Vid sådant förhållande synes kronan icke heller böra göra sin regressrätt gällande mot dem som i förevarande fall i övrigt uppburit felaktiga ersättningsbelopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

a) att Olle Walther befrias från honom jämlikt kammarrättens två särskilda utslag den 11 september 1946 åvilande ersättningskyldighet till kronan samt

b) att vid de felaktiga utbetalningarna i ifrågavarande hänseende jämväl i övrigt måtte bero.

5.

Med anledning av att kompaniadjutanten vid 6. kompaniet Göta trängkår i Skövde, sergeanten *Folke Bengtsson*, avlidit den 6 oktober 1947 beordrade kårchefen inventering av ett till Bengtsson utlämnat stående förskott å 7 000 kronor. Härvid framkom att Bengtsson av förskottet i fråga icke kunnat redovisa ett belopp av 2 514 kronor 61 öre, för vilket sålunda dödsbodelägarna häftade i skuld till kronan.

I en den 29 juni 1948 dagtecknad skrift ha den avlidnes dödsbodelägare, nämligen hans moder änkefru Ester Bengtsson samt hans syster Ella Bengtsson, gjort framställning att betalningsskyldigheten för det oredovisade beloppet av nåd skulle nedsättas till 1 000 kronor, vilken summa de samtidigt inbetalat till kronan.

Av en framställningen bifogad bouppteckning framgår, att den avlidne efterlämnat tillgångar om 2 850 kronor under det att skulderna uppgingo till 3 585 kronor.

Som skäl för framställningen har anförts i huvudsak följande. Modern och systemen ville icke undandraga sig att söka ersätta den avlidnes skuld till kronan men betalning av hela skulden skulle ej vara dem görlig. Av skilda anledningar, bl. a. att förfarandet skulle draga avsevärda kostnader, hade de icke velat avträda egendomen till konkurs. Modern som är född 1891 lider av hjärtsjukdom och har f. n. inga andra försörjningsmöjligheter än sjukpension å 1 000 kronor om året. Systemen är mottagningsbiträde hos en läkare och bistår sin moder ekonomiskt.

Försvarets civilförvaltning, som den 12 oktober 1948 avgivit yttrande i ärendet, har införfärdat ett handlingarna bilagt yttrande från chefen för Göta trängkår. Denne tillstyrker, att ersättningskyldigheten nedsättes enligt ansökningen, då utkrävande av full ersättning skulle föranleda ekonomisk misär för den avlidnes moder.

Civilförvaltningen har i sitt yttrande anført bl. a. följande. Därest dödsboet avträtts till konkurs, hade kronans andel i utdelningen säkerligen icke kommit att uppgå till det belopp om 1 000 kronor som dödsbodelägarna inbetalt till statsverket. Att dödsbodelägarna icke velat avträda egendom till konkurs bör skäligen icke föranleda att högre belopp än de redan erlagt till kronan avkrävas dem. För denna ståndpunkt talar även hänsyn till dödsbodelägarnas svaga ekonomiska ställning. Under återopande av vad sålunda anförts tillstyrker försvarets civilförvaltning bifall till framställningen.

Statskontoret har i ett den 30 oktober 1948 avgivet utlåtande i likhet med försvarets civilförvaltning tillstyrkt bifall till framställningen.

Departementschefen. Jag ansluter mig till vad försvarets civilförvaltning och statskontoret anført och finner sålunda, att ersättningskyldigheten till kronan för Folke Bengtssons dödsbodelägare bör nedsättas till ett belopp av 1 000 kronor, vilket redan inbetalats.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronans återstående fordran hos sergeanten Folke Bengtssons dödsbo efterskänkes.

6.

Under befäl av löjtnanten i kustartilleriets reserv *Knut Bertil Svensson* bogserades den 3 mars 1947 en luftvärnskanon med en kronan tillhörig lastbil från Hinsholmshöjden över isen från Hinsholmshöjden mot Styrso. Därvid brast isen så att bilen och kanonen kommo i vattnet.

De närmare omständigheterna voro följande.

Den 3 mars 1947 utfördes under befäl av Svensson bogsering av en 40 mm luftvärnsautomatkanon med en kronan tillhörig lastbil från Hinsholmshöjden över isen mot Styrso. Efter nedfarten på isen vid Saltholmen följde Svensson icke den militära isvägen, som enligt av chefen för Göteborgs kustartilleriförsvar utfärdat tjänstemeddelande skulle användas och som enligt samma meddelande var särskilt utmärkt, utan tog en östligare, för civil trafik använd

väg till Donsö samt fortsatte därifrån i riktning mot Rävholmssundet söder om Styrso. Då lastbilen med tillkopplad kanon kommit nära östra inloppet till Rävholmssundet brast isen under bilen och kanonen, vilka båda kommo i vattnet. Bärgnings- och reparationskostnaderna uppgingo till 8 040 kronor varjämte tyg- och intendenturmateriel förkom till ett sammanlagt värde av 379 kronor.

Med anledning av det inträffade fördes vid regementskrigsrätten vid Älvsborgs kustartilleriregemente ansvars- och skadeståndstalan mot Svensson. I utslag den 7 maj 1947 fann krigsrätten, att Svensson gjort sig skyldig till försummelse i fullgörande av tjänsteplikt och dömde honom till arrest utan bevakning tre dagar. Enär Svensson vållat den skada för vilken kronan i målet fordrade ersättning, ålade krigsrätten därjämte Svensson att till kronan utgiva 8 419 kronor.

Efter besvär av Svensson har krigshovrätten genom utslag den 14 november 1947 ej funnit skäl att göra ändring i krigsrättens utslag. Krigshovrättens utslag har vunnit laga kraft.

Kungl. Maj:t har på ansökan av Svensson genom beslut den 13 februari 1948 förordnat, att Svensson skulle av nåd befrias från det ådömda straffet.

I en den 7 april 1948 dagtecknad skrift har Svensson anhållit att av nåd bli befriad från ersättningsskyldighet till kronan. Som skäl för sin framställning har han anfört, att han såsom egen företagare driver en relativt nystartad rörelse utan kapital. Ett fullgörande av ersättningsskyldigheten skulle bringa honom i en sådan ekonomisk situation, att han skulle bli nödsakad att inlämna konkursansökan.

Försvarets civilförvaltning, som införskaffat yttrande från chefen för Älvsborgs kustartilleriregemente samt utredning rörande Svenssons ekonomiska förhållanden, och *marinförvaltningen* ha den 2 november 1948 avgivit gemensamt utlåtande i ärendet.

Chefen för Älvsborgs kustartilleriregemente har i sitt yttrande tillstyrkt nådeansökan med hänsyn till Svenssons ekonomiska förhållanden.

Civilförvaltningen och marinförvaltningen ha i sitt utlåtande anfört i huvudsak följande. Av den ekonomiska utredningen inhämtas bl. a., att Svensson, som är ogift, år 1947 haft en inkomst av 3 865 kronor samt att han resterar för utskylder med ett sammanlagt belopp av 1 340 kronor. Med hänsyn till Svenssons svaga ekonomiska ställning vilja ämbetsverken icke motsätta sig att han befrias från vidare ersättningsskyldighet på villkor att han inom viss av Kungl. Maj:t fastställd tid till kronan erlägger ett belopp av förslagsvis 500 kronor.

Statskontoret har enligt utlåtande den 27 november 1948 i likhet med försvarets civilförvaltning och marinförvaltningen icke velat motsätta sig att Svensson, därest han inom viss av Kungl. Maj:t fastställd tid inbetalar förslagsvis 500 kronor, befrias från vidare ersättningsskyldighet.

Departementschefen. Av handlingarna i ärendet framgår, att Svensson gjort sig skyldig till försummelse i tjänsten. Han har därigenom ådragit sig bety-

dande ersättningsskyldighet till kronan. Vid straffmätningen synes dock försummelsen icke ha bedömts vara av svårare art. Jag finner mig därför och med hänsyn till Svenssons svaga ekonomiska ställning i likhet med myndigheterna böra föreslå, att ersättningsskyldigheten nedsättes till 500 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om tid för inbetalning av beloppet.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att löjtnanten i kustartilleriets reserv Knut Bertil Svensson, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 500 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan på grund av krigshovrättens utslag den 14 november 1947.

7.

Genom krigshovrättens utslag den 27 januari 1948 förpliktades kaptenen *Lars Olof Gunnar Wärle* och förre kontoristen *Bror Hartvig Hall* att solidariskt till kronan utgiva, jämte ränta, 8 314 kronor 83 öre vilket belopp Hall förskingrat av medel utlämnade såsom förskott till Wärle.

De närmare omständigheterna voro följande.

Wärle, vilken sedan den 1 oktober 1946 tjänstgjort som ingenjööfficer vid Malmö försvarsområdes stab, hade från kassaförvaltningen vid staben fått till sig utlämnat ett stående förskott, vilket inestätt å ingenjööfficerens postgirokonto. Hall, vilken haft civilanställning som kontorist å ingenjöravdelningen, hade från och med oktober 1946 såsom biträde åt Wärle handhaft förskottsmedlen. Sedermera framkom, att Hall vid skilda tillfällen under tiden från slutet av oktober 1946 av förskottsmedel förskingrat sammanlagt 1 012 kronor 99 öre samt att Hall vid skilda tillfällen under samma tid, genom att å av honom utställda räkningar för materiel som försålts genom ingenjöravdelningen felaktigt angiva att betalningen skulle ske till ingenjööfficerens i stället för till kassaförvaltningens postgirokonto, tillgodofört förstnämnda konto sammanlagt 7 301 kronor 84 öre av uppbördsmedel och förskingrat jämväl dessa medel. Förskingringarna hade möjliggjorts därigenom, att Wärle försummat den honom såsom förskottsinnehavare åliggande skyldigheten att utöva fortlöpande övervakning över ingenjööfficerens postgirokonto och förskottsmedlens användning.

Krigsrätten vid Skånska luftvärnskåren fann genom utslag den 9 augusti 1948 i den del varom nu är fråga, att Hall gjort sig skyldig till grov förskingring i förening med uppsåtlig förbrytelse i tjänsten och att Wärle försummat honom såsom förskottsinnehavare åliggande tjänsteplikt. Krigsrätten prövade därför rättvist döma Hall till straffarbete i åtta månader och Wärle att undergå arrest utan bevakning i tolv dagar. Beträffande i målet förd ersättningstalan fann krigsrätten Hall skadeståndsskyldig för av honom förskingrade belopp samt Wärle, genom sin försummelse att utöva kontroll, jämte Hall skadeståndsskyldig för de belopp om tillhoppa 8 314 kronor 83 öre, som Hall

förskingrat av medlen å ingenjööfficerens postgirokonto. Krigsrätten förpliktade därför, såvitt nu är i fråga, Hall och Wårle att solidariskt till kronan utgiva 8 314 kronor 83 öre.

Krigshovrätten fann genom ovanberörda utslag ej skål göra ändring i krigsrättens utslag.

I en den 23 februari 1948 dagtecknad skrift har Wårle anhållit att av nåd bliva befriad från honom genom krigshovrättens ifrågavarande utslag ålagd ersättningsskyldighet. Wårle har därvid anført bl. a. följande.

Skadeståndet förefölle honom icke stå i rimlig proportion till hans försummelse. Han hade innehaft två krävande befattningar, som tygofficer och som ingenjööfficer, med överhopning av arbete samt bristande utbildning som ingenjööfficer och hade därför ej haft möjligheter att genomföra alla de arbetsuppgifter som pålagts honom. Han ville även framhålla, att han upprepade gånger anhållit hos försvarsområdesbefåhavaren att bliva befriad från ingenjööfficerstjänsten, emedan han haft varken tillräcklig utbildning eller tid till den effektiva kontroll som erfordrats. Han hade även anhållit att bliva befriad från det stående förskott, som innehades av ingenjööfficeren, enär utbetalningarna kunde ske direkt från kassaavdelningen. Han ansåge sig slutligen ej i stånd att kunna fullgöra den ådömda ersättningsskyldigheten, enär han i så fall skulle bliva helt ruinerad och oförmögen att sköta åtagna förbindelser.

Försvarets civilförvaltning har i ett den 6 april 1948 avgivet utlåtande anført följande. Försvarets civilförvaltning anser sig av principiella skål icke kunna tillstyrka, att sökanden helt befrias från sin ifrågavarande skadeståndsskyldighet. Med hänsyn till föreliggande omständigheter — särskilt sökandens arbetsbörda vid tiden för oegentligheterna, hans ålder och långa, väl vitsordade tjänstgöring samt de betydande svårigheter ett erläggande av hela beloppet uppenbarligen skulle medföra — vill ämbetsverket emellertid icke motsätta sig, att sökandens betalningsskyldighet väsentligt nedsättes — förslagsvis till 500 kronor — under förutsättning dock att nämnda belopp inbetalas inom viss av Kungl. Maj:t fastställd tid.

Statskontoret har i utlåtande den 28 april 1948 under åberopande av ett av statskontorets ombudsman avgivet yttrande, vilket bilagts, anslutit sig till vad försvarets civilförvaltning i ärendet anført och hemställt.

Departementschefen. I likhet med myndigheterna finner jag med hänsyn såväl till grunden för Wårles skadeståndsskyldighet som till hans relativt begränsade ekonomiska tillgångar, att hans ersättningsskyldighet bör väsentligt nedsättas. En sådan nedsättning torde, såsom statskontorets ombudsman framhållit, icke påverka möjligheten för kronan att göra hela sin återstående fordran gällande mot Hall. I vad mån det föreligger faktisk möjlighet att utfå denna fordran av Hall kan emellertid icke bedömas med ledning av handlingarna i ärendet. Det inbördes rättsförhållandet mellan Wårle och Hall torde icke röna någon inverkan av att Wårles ersättningsskyldighet nedsättes utan torde, i den händelse det aktualiseras, få bli föremål för domstols prövning.

Jag förordar därför att Wårle, därest han inom tid som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma inbetalat 500 kronor, befrias från vidare skadeståndsskyldighet till kronan i förevarande hänseende.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kaptenen Lars Olof Gunnar Wårle, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 500 kronor, befrias från återstående ersättningskyldighet till kronan på grund av krigshovrättens utslag den 27 januari 1948.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1—7 hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Per Kourtzman.

Förteckning över av Kungl. Maj:t från den 1 januari 1948 intill den 1 januari 1949 avgjorda, helt eller delvis bifallna ärenden angående befrielse från ersättningsskyldighet.

Sökande	Grund för ersättningsskyldighet	Av domstol utdömt eller i anmärkningsväg fastställt belopp	Kungl. Maj:ts beslut	
			Dag	Beslutets innebörd
1	2	3	4	5
Värnpliktige J. R. Carlsson	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	794 kr. 85 öre	1/10-48	Befrielse mot inbetalning av 50 kr.
Värnpliktige S. G. O. Olsson	Skada å bilmotor (sönderfruset motorblock)	302 kr. 50 öre	>	Hel befrielse
Värnpliktige B. A. L. Adolfson	Tältbrand	622 kr. 18 öre	>	Hel befrielse
Underofficieren av 2:a graden E. A. Strömquist	Förkommen pistol jämte tillbehör	209 kr.	>	Hel befrielse
Korporalen M. U. L. Karlsson	Skador å ett kronan tillhörigt flygplan	285 kr. 10 öre	>	Hel befrielse
Värnpliktige sergeanten C. W. Johansson	Förkommen intendenturmateriel	476 kr. 57 öre	8/10-48	Hel befrielse
Konstituerade underofficieren av 2:a graden E. W. Ljungdahl	Förkomna beklädnadspersedlar	185 kr. 96 öre	>	Hel befrielse
Majoren T. E. C. Lindén	Förkommen tygmateriel	499 kr. 93 öre	>	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
F. d. furiren A. K. A. Andersson	Förkommen materiel	802 kr. 36 öre	>	Befrielse mot inbetalning av 200 kr.
Värnpliktige E. V. Åsberg	Vid framförande av kronan tillhörig bil uppkomna skador	985 kr. 80 öre	>	Befrielse mot inbetalning av 100 kr.
Värnpliktige M. L. Andersson	Vid framförande av en kronan tillhörig bil uppkomna skador	870 kr.	>	Befrielse mot inbetalning av 200 kr.
Värnpliktige A. E. T. Elowsson	Förskingrade medel	3 696 kr. 83 öre	>	Befrielse mot inbetalning av 1 000 kr.